

KURAATTORIEN MAAKUNNALLINEN TYÖKOKOUS

Aika Ti 13.6.2017 klo 8.30–15.40

Paikka Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva, Kukkumäentie 27, JYVÄSKYLÄ

Osallistujat Keski-Suomen kuntien kuraattorit

Sukunimi	Etunimi	Organisaatio
Ahonen	Reijo	Jämsän kaupunki
Alanen	Henna	Karstulan kunta
Alapiha	Tuija	Petäjaveden kunta
Fadjukoff	Päivi	Haukkalan säätiö
Hakala	Susanna	Kinnulan kunta
Hankila	Paula	Saarijärven kaupunki
Hannunen	Helinä	Jyväskylän kaupunki
Heikkinen	Tanja	Kuhmoisten Yhtenäiskoulu
Hintikka	Eeva	Jyväskylän kaupunki
Hirsjärvi	Senja	KSLAPE
Jolanki	Anna	Jyväskylän kaupunki
Kiiveri	Leena	Ammattiopisto, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Kontinen	Anne	Petäjaveden kunta
Koski	Heidi	Jyväskylän kaupunki
Kumpulainen	Kati	Viitasaaren kaupunki, koulukuraattori Pihtipudas
Lahtinen	Pirjo	Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva
Laitinen	Taina	Äänekosken kaupunki
Lappalainen	Marjo	Uuraisten kunta/sosiaalitoimi
Lehmonen	Paula	Hankasalmen kunta
Lehtinen	Maria	KSLAPE
Lievonen	Anneli	Keuruun kunta, sivistyspalvelut
Liimatainen	Tuovi	Konneveden kunta
Liukkonen	Johanna	KSLAPE
Mäkinen	Tuija	Jyväskylän kaupunki

Männistö	Mervi	Äänekosken kaupunki
Nurmi	Päivi	Valteri
Ojalehto	Mira	Äänekoski, Opetuspalvelut
Oksanen	Elina	Jkl:n kaupunki opiskelijahuolto
Parikka	Tuija	Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos
Peltonen	Sanna	Karstulan kunta/perusopetus
Pennanen	Päivi	
Roivanen	Johanna	Oppilas- ja opiskeluhuolto jyväskylä
Räisänen	Marita	Jyväskylän ammattiopisto
Saarelainen	Hanna-Mari	Uuraisten kunta
Salomaa	Tiina	Oppilas- ja opiskelijahuolto, Jkl kaupunki
Satosaari	Mari	Jyväskylän kaupunki
Tahvanainen	Terhi	Jyväskylän kaupunki/Jao
Talvensola	Sivi	Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Tuliranta-Koitela	Anne	Kannonkosken kunta/koulu
Viitala	Tarja	Jyväskylän ammattiopisto

8.30 Aamukahvia tarjolla (Koske tarjoaa)

9.00–9.15 Työkokouksen avaus ja lyhyt esittäytymiskierros

9.15–9.30 **Tervetuloa Onervaan!**
Rehtori Anne Korhonen

Anne Korhonen toivotti osallistujat tervetulleeksi Onervaan ja esitteli koulun toimintaa.

9.30–10.15 **Keski-Suomen maakunnallinen lapsiohjelma tekeillä – koulu ja oppilashuolto osana ohjelmatyötä ja lasten hyvinvointia**
Päivi Fadjukoff, Haukkalan säätiö

Diat liitteenä.

Lapsiohjelman valmistelusta vastaa Haukkalan säätiö. Lapsiohjelmaa lähdettiin työstämään osana LAPE-ohjelmaa, koska Keski-Suomessa on

paljon lasten asioihin liittyviä vahvuuksia. Lapsiohjelmatyöllä pyritään samalla nostamaan näitä esiin. Tavoitteena on saada aikaan lapsiystävällinen toimintakulttuuri osaksi kaikkia kohtaamisia ja organisaation tasoja sekä miettiä keinoja, joilla lapsiystävällinen toiminta vahvistaa kunnan hyvinvointia.

Lapsiohjelma valmistuu kesäkuussa 2017 ja lähetetään tiedoksi kuraattoreille. Ohjelman käytäntöön viemiseen keskitytään syksyllä 2017.

Keskustelussa ehdotettiin, että PISA-tuloksia tulisi käsitellä koulussa yhdessä esimiesten ja työntekijöiden kanssa, jotta siinä nousseita kehittämistarpeita voidaan lähteä viemään koulussa eteenpäin.

10.15–11.30

Keski-Suomen lasten parhaaksi KSLAPE-hanke. Koulun ja oppilashuollon paikka ja yhteistyö tulevassa maakunnassa sekä perhekeskuksissa

Kehittämiskoordinaattorit Senja Hirsjärvi, Johanna Liukkonen ja Maria Lehtinen, KSLAPE

Diat liitteenä.

Puheenvuoron tarkoituksena oli esitellä lyhyesti LAPE-toimintaa ja saada tietoa kuraattorien tarpeista ja toiveista KSLAPE-työskentelyn suunnitteluun. Ryhmäkeskustelussa esiin nousseita toiveita LAPE-työskentelyyn kuraattorinäkökulmasta:

- Nuoret ja lapset, joilla on somaattisia vaikeuksia, erityistä tukea tarvitsevat nuoret, jotka tarvitsevat palveluja riippumatta siitä, missä päin maakuntaa asuu.
 - esim. Mäntsälässä on erityispedagoginen tiimi, jonka avulla räätälöidään yksilökohtainen opetussuunnitelma lapsen kotiin.
 - kaikki eivät kuulu erikoissairaanhoidon vaan paljon voi tukea koulussa ja muissa varhaisen tuen palveluissa, kunhan ammattilaisille annetaan siihen koulutusta ja välineitä
- Sote- ja maakuntauudistuksen tuomat muutokset mietityttävät erityisesti yhteistyön ja yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta.
- Yhteisössä olevat voimavarat käyttöön huolimatta siitä, missä kukakin on töissä.

- Perus- ja erityisen tason palvelujen jaottelu: miten olemassa olevat, toimivat verkostot saadaan säilytettyä kunnissa
- Riittävä osaaminen perhepalvelukeskuksiin: kuraattorit tärkeä osa kokonaisuutta
- 17–21-vuotiaat nuoret muistettava LAPE-keskusteluissa - > Keski-Suomessa on tarvetta 2. asteen oppilaitosten nuorten hyvinvoinnin kehittämiseen
- Esimiesten tuki välttämätön työn kehittämiseksi
- Oppilaishuoltolain hengen huomioiminen työskentelyssä

Monialaiseen arviointiin liittyvä yhteiskehittämispäivä THL:n kanssa yhteistyössä suunnitteilla lokakuulle. Päivämäärä ja ohjelma tarkentuvat ja niistä tiedotetaan myöhemmin.

Verkostotyötä tarvitaan, mutta sen tekemiseen tarvitaan osaamista ja työmenetelmän opettelua. Verkostotyön osaamista edistetään LAPE-työssä ja siitä on mahdollisesti tulossa koulutusta syksyllä.

11.30–12.00 Kiertokävely Onervassa pienryhmissä

12.00–13.00 Lounastauko (omakustanteinen)

13.00–14.15 Kuraattorityön kuulumiset Keski-Suomessa

Käytiin yhteistä keskustelua kuntien kuraattorityön ajankohtaisasioita. Esiin nousi mm. seuraavia asioita

Kenellä on rahkeita ja resursseja puuttua tilanteeseen ja mitä toimintatapoja on *paljon poissaolevien nuorten* kohdalla? Mikä on kuraattorin rooli, missä vaiheessa kuraattori tulee mukaan tilanteeseen? Yhtenäisiä malleja tähän ei maakunnassa ole. Aina ei kyse ole siitä, että jos opiskelija on poissa opetuksesta, hän ei opiskelisi. Poissaoloasioiden todettiin olevan erilaisia perus- kuin toisella asteella.

Kouluissa on 30-60-90-rajoja ja niiden täyttymistä seurataan, erityisesti aiheettomia poissaoloja. Kun tietty raja täyttyy, joissain oppilaitoksissa kootaan moniammatillinen ryhmä oppilaan tueksi asian selvittelyyn. Myös Kolikko-ryhmästä on saatu apua mielialapulmissa.

Yhtenä ratkaisuna ehdotettiin, että jospa poissaolot otettaisiin käsiteltäväksi oppilashuollon kriisiasioina ja niihin tartuttaisiin nopealla syklillä psykologi-kuraattorityöpariprosessina. Opettajat yhtä lailla arvioisivat tilannetta pedagogisesta näkökulmasta.

Jyväskylässä on käytössä tätäkin nopeampi malli, jossa luvattomiin poissaoloihin puututaan heti niiden tultua tietoon. Monialainen palaveri kutsutaan koolle joka tapauksessa pian, jos tilanne ei muutu. Joissain tilanteissa lapsia on haettu kouluun kotoa. Verkostojen avulla saadaan tuetua oppilaita paremmin koulunkäyntiin.

Äänekoskella on kokeiltu ryhmätoimintaa poissaolojen vähentämiseksi. Oppilaille on pidetty useamman kerran vuodessa pyöriä hyvinvointiryhmiä, joissa keskitytään ahdistuksen vähentämiseen ja mielen hyvinvointiin. Poissaolojen vähentämiseen on tsemppiryhmä, johon kootaan oppilaita erityisopettajien, psykologien ja kuraattorien kanssa. Jokaiselle osallistujalle tehdään oma tietty tavoite. Heidän poissaolojaan pyritään vähentämään palkinnoilla: kun on saavutettu yhteiseen kanssaan tietty määrä rahaa, tehdään jotain kivaa. Koulussa on budjetoitu tietty summa toimintaan koulun kerhomäärärahoista sekä koulun omasta kassasta. Vilma-merkitön päivä kerryttää 0,50 euroa kassaan. Pottia lisää omiin tavoitteisiin pääseminen. Vanhemmat ovat mukana kummassakin ryhmätoiminnassa. Tsemppiryhmässä on kuraattorilla työparina eri ammatillaisia oppilaiden tarpeen mukaan. Hyvinvointiryhmissä ohjauksen painopiste on ollut viime aikoina koulupsykologivetoista ja siellä työparina ollut ajoittain mm. nuorisopsykiatrian poliklinikan sairaanhoitajakin. Ryhmien ohjaajien korviin ei ole tullut kateutta muilta oppilailta.

Tsemppiryhmien toiminnan taustateoria on kouluun kiinnittymisen teematikassa. Tutkitusti tehokas käyttäytymistä ohjaava ja koulupudokkuutta ehkäisevä malli on ns. Check & connect-malli, joka perustuu säännöllisiin kohtaamisiin nuorten ja tehtävään nimettyjen aikuisten välillä. Tsemppiryhmien taustalla olevasta teoreettisesta pohjasta lisää mm. näiden linkkien takaa:

<http://www.checkandconnect.umn.edu/model/default.html>

<https://ies.ed.gov/ncee/wvc/EvidenceSnapshot/78>

Äänekoskella katse on käännetty kouluympäristöön ja siihen, mikä siinä on vialla, pois oppilaan ominaisuuksista. Tulokulmana esim. poissaolo-

jen selvittelyssä on yhteisössä ja sen toimivuudessa, joka taas on yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisen näkökulmasta olennaista.

Lukuvinkki: Taina Laitisen pro gradu -työ ”Tunteita herättävät pojat yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavien ammattilaisten diskursseissa”, <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/51490>.

Lapsen ja nuoren kohtaamiseen täytyy kiinnittää huomiota. Lapsen on koettava olevansa tervetullut kouluun. On myös muistettava, että kerran mokannut lapsi ei ole aina epäonnistuja. Lapsen asemaan asettuminen, inhimillinen kohtaaminen ja lempeys on välityttävä silloinkin, kun lapsi ei ole parhaimmalla päällä. Myös lapsen opettaminen sietämään epämiellyttäviä asioita, joita koulun käyntiinkin liittyy, on tärkeää.

Lukuvinkki: Äärelä, Tanja (2012) ”Aika paljolla vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.”: nuoret vangit kertovat peruskouluajoistaan. <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61671>

Lastensuojelun kanssa tehtävä yhteistyö vaihtelee työntekijöiden ja kuntien välillä. Sujuvaan yhteistyöhön ja päällekkäisen työn vähentämiseen toivottaisiin toimintamalleja – myös muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Toisen asteen koulutus on muutoksessa ja reformilla on vaikutusta niin työntekijöihin kuin oppilaisiinkin. Pohdittiin, onko keskiaste lapsiystävällinen toimintaympäristö? Jyväskylässä on alkamassa teemaan liittyvä Kasvun maisema -hanke. Ammatillisuuteen kasvattava ja kuntouttava ympäristö on tärkeää.

Miten saadaan yhteisöllisyys toteutettua toisella asteella, kun uudistuksen myötä aikuisopiskelijatkin ovat tulossa samaan asiakasryhmään nuorten kanssa.

Toisen asteen oppilaitoksessa aloitetaan ”puhtaalta pöydältä” ja opiskelu on hyvin joustavaa. Tieto aikaisemmasta tuen tarpeesta ei siirry oppilaitokseen. Nivelvaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle saattaminen tärkeää. Erityisesti silloin kun taustalla on kasautuneita ongelmia tai erityisen tuen tarvetta, tulisi varmistaa, ettei oppilas tipu tyhjään päälle.

Kuraattorin työn rajaaminen ei aina ole yksinkertaista. Pienissä kunnissa on monenlaisia yhdistelmiä ja työnkuvia, kuten opinto-ohjaaja ja kuraattori tai kuraattori / lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Kunnan palvelurakenne vaikuttaa siihen, millaisia rooleja kuraattori saa/voi ottaa. Kaikissa kunnissa ei edelleenkään ole oppilashuollon ryhmää. Kun on paljon työtä, ei aina pysty tekemään työtä haluamallaan tavalla.

Kuraattorin työ ja rooli vaatisi kirkastamista. Tämä voisi lisätä kuraattorityön arvostusta yhteistyökumppanien silmissä. Kokemuksena on, että kuraattorin puuttuessa hetken aikaa työyhteisöstä, hänen osaamistaan kaivataan.

Valteri järjestää 10.10.2017 koulutuksen ”**Oppilashuolto ja perhe- ja verkostokeskeinen työote**” vaativan yksilökohtaisen oppilashuollon teemasta. Koulukseen toivotaan caseja etukäteen. Lisätiedot: https://www.lyyti.fi/reg/Oppilashuolto_ja_perhe_ja_verkostokeskeinen_työote_4425

14.15–14.30 Pieni tauko ja päiväkahvin haku (omakustanteinen)

14.30–15.30 Learning cafe -työskentely pienryhmissä

Ryhmäkeskustelujen koonti pöydittäin:

1. Kuraattorien rooli opettajien jaksamisen tukemisessa

KYLLÄ

- Kuraattorin perustehtävän selventäminen
- Vastavuoroista yhteistä työtä
- Kun opettaja jaksaa hyvin, hän jaksaa tukea oppilasta
- Opettajan tuki luokkatyöskentelyn kautta
- Työterveyden palveluista muistutus
- Hetkellinen helpotus, oman asian purku (ammattillinen)

- Konsultaatio, konsultoiva työote
- Työparityöskentely
- Rajaus: ope + opp./luokka OK / opettajan + hlös-tö/johtaminen EI

- Oppilaan ja opettajan välisen suhteen tukeminen?
- Kyky vastaanottaa oppilasasiakoskeva ”tuska”
- Korva -> vastaanotto -> toivotko jotain toimenpiteitä?
- Prosessien eteenpäin viejä esim. siv. johto, esimiehet
- Ei yleisellä tasolla, mutta yksittäisessä tapauksessa kyllä
- Tieto, että tieto on siirtynyt ja johtaa johonkin
- Positiivinen palaute kantaa

EI

- Kuraattori ei ole työnohjaaja
- Onko jaksamisen tukeminen kuraattorin työtä????? Miten?
- Kuka määrittelee opettajan perustehtävän?
- Liian iso asian koulukuraattorin velvoitteeksi
- Kuraattorin roolin selkeys opettajille
- Työnjaon selkeyttäminen
- Yhteistyö lastensuojelun kanssa
- Oppilashuollon ja työterveyshuollon rajapinnat

2. Millaisia työtapoja somen lieveilmiöihin kouluissa?

Mitä lieveilmiöt ovat?

- Kiusaaminen (whatsapp-ryhmissä...)
- ”Vaarallinen vertaisuus”
- Itsesuojelun puute
- 24 h käyttö

Työtapoja

- Vanhempien tiedoksi, mikä somessa puhuttaa!
- Aikuisten kouluttaminen
- Some-vanhempainillat
- Aikuisten malli somekäyttäytymisessä
- Nettiketti, someohjeet
- Luokan whatsapp: yhteiset säännöt
- Aikuinen ryhmän valvojana (ei 24/7aukoton)
- Hyvät käytöstavat koskevat myös somea

- Kokemuksellinen oppiminen – Miltä minusta tuntuu, jos saan tietynlaisen viestin?
- Vastuullinen käyttö
- Päivässä muutakin kuin some tai pelit
- Koulupoliisi mukaan työhön!
- Monialainen yt-ryhmä -> somepäivä toimijoille
- Kännykkäparkki (itsetehty)
- Koulun ja kodin yhteistyö
- Nettitaidot, turvataidot lapsille ja nuorille materiaalissa Turvataitopolku 5–7 lk (jo 1. luokalta alkaen) (Eskarit?) (myös 2. asteelle!)

Muuta

- Eri tahot ohjeistavat eri tavoin (ruutuaika ym.)
- Mikä somen käytön syy? Kaverisuhteiden hoito vai pelaaminen
- Lainsäädäntö? (voiko puhelimen poistaa häiritsevältä)

3. Yhteisöllinen työ kouluissa

- Kuraattorin ei tarvitse olla kaikessa mukana, tosin hyvä nähdä koulun toimintaa
- Kuraattoria ei aina muisteta tiedottaa yksittäisistä asioista (viikkotiedote, tapahtumat). olenko osa yhteisöä?
- Oppilaiden osallisuus
- Hyviä toimintatapoja: jäsentynyt, suunnitelmallinen, työ vuosikelloineen -> johdon tuki
- Kuka vastaa rakenteesta, koordinoinnista ja toteutuksesta?
 - Tulisi olla joku koordinoinnista vastaava taho (ei pelkästään yksittäisen rehtorin varassa) koko kunnassa
- ”Tunnenko olevani osallinen?” – kokemus voi kertoa yhteisöllisen oppilashuollon toteutumisesta
- Puhuttu työyhteisössä etenkin lain tullessa, mutta ei systemaattisesti sen jälkeen. Väliarviointi?

Mitkä oppilashuoltolainhengen mukaiset yhteisöllisen työ tavoitteet pitää minimissään toteutua?

- Keväisin aina asiaa kuraattoreille -> mitä aiemmin tapahtuu?

- Ei vain tempauksia vaan oltava jatkuvaa työskentelyä yhteisön sisällä -> sisäistäminen
- Kohtaaminen arjessa
- Ryhmäyttäminen
- Esimiestasolla yhteydenpito ja yhtenäisten toimintatapojen edistäminen tarpeen
- Esimiehet linjaavat toimintatapoja (lain noudattaminen, esim. oppilaasta puhuminen)
- ”minimitavoitteen” määrittelemisen: miten työyhteisö tämän määrittelee? Miten työntekijä voi vaikuttaa?

Missä mennään eri kouluissa/oppilaitoksissa? Nykytilanne koulut/oppilaitokset

- Kuka vastaa koululla tehtävästä hyvinvointityöstä? – kirjavat käytännöt
- Luokkakohtaista työskentelyä luokan ohjaajan/open kanssa vai ei?
- 2. aste: vaikea hahmottaa, mikä on yhteisöllistä työtä -> kaikkien tehtävä!
- Yhteistyö opettajien kanssa: tuodaan oppilaan tuki kouluun ja sparrataan opettajia
- Uusi toimintamalli joko toimii tai ei.
- Yhteisöllisen työn kirjaaminen ja tilastointi?? -> ei yhteneviä käytäntöjä
- Ei yhteneviä ohjelmia käytössä! Miten työnantaja velvoittaa kirjaamaan. Kanta tulevaisuutta
- Toteutuu ruokatauolla -> konsultaatiot

Miten yhteisöllisen oppilashuollon käsite on sisäistetty?

- Kuka tulee ja ”pelastaa” kun on ongelma? -> yhteistyö
- Esim. tunnettyöskentely jäänyt kuraattorin yksin vetämäksi; tosin opettaja koki hyödylliseksi
- Entinen tavallinen yhteisöllinen työ (esim. tapahtumissa mukana oleminen ”hankaloitui”)
- Vanhat työmallit edelleen käytössä paikoin. Tarvetta konsultaatiolle ja monialaiselle työlle
- ”Yhteisöllinen” Onko käsite kaikille selvä? esim. opettajat

4. Kuraattorin työn ydin ja perusta sote- ja kuntamuutosten keskellä

1) Miten kuraattorit voivat vähentää yksilötyötä?

- Konsultatiivinen työote
- Koulun toimintakulttuuriin vaikuttaminen (yhteisöllinen työ)
- Sosiaalinen selvitys
- Yksilötyön vähentäminen ei ole itseisarvo
- Luokkakohtainen tarvekartoitus ryhmien rakentamisen perustana
- Ryhmä- ja luokkamuotoinen työskentely
- Tunne- ja turvataitopajat luokille
- Monialainen yhteistyö!
- Monialaisten oppimiskokonaisuuksien hyödyntäminen
- Ennaltaehkäisevä työ
- Nuorten osallistaminen
- Pääseekö luokkaan?
 - Jossakin edelleen vaikeuksia päästä tunneille
- Suunnitelma rehtorille ajoissa myydään ”Tunne-tulkit”

2) Minkälaista verkostotyötä teet ja minkälaisin keinoin olet lisännyt oppilashuollollista yhteistyötä?

- Ryhmätyökset (nuorisotyö, seurakunnat kumppaneina)
- Vastaanottokeskuksen ja koulun yhteistyö
- Vanhempainillat -> vanhemmuuden roolikartta
- Yhteistyöryhmä – someryhmä -> avoimet ovet
- Perheen kanssa työtä tehdessä ohjaamista myös nuorisovastaanottoon tarpeen mukaan
- Lastensuojelu, psykiatrinen -> yhteiset tapaamiset

3) Miten teemme kuraattorityötä paremmin näkyväksi? Sote ja sen mahdollisuudet/haasteet

- Hyvä työ tekee itsensä näkyväksi, osallisuus ja läsnäolo
- Kuraattorityön ytimen selventäminen muulle henkilöstölle
- Vanhempainillat
- Olkkarit

- Tapahtumat
- Media
- Tiedotus

15.30 Työkokouksen jatkosta sopiminen ja päivän päätös

Seuraavan työkokouksen päivämääräksi sovittiin **tiistai 12.6.2017**

Suunnittelutiimi:

Tarja Viitala, JAO

Henna Alanen, K-kunnat: Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi

Helinä Hannunen, Jyväskylän kaupunki

Työkokouksen aiheita ja toiveita kysellään kuraattoreita vuoden 2018 alussa.

Paikka avoin, tulemme mielellämme kutsusta tutustumaan eri toimipaikkoihin!

Muistiin kirjasi:

Sivi Talvensola, suunnittelija, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
sivi.talvensola(a)koske.fi, 0400-904663